

Det som ingen vill prata om

– en rapport om att förebygga misshandel av spädbarn

Rädda Barnen
Save the Children Sweden

Rädda Barnen kämpar för barns rättigheter.
Vi väcker opinion och stöder barn i utsatta situationer
– i Sverige och i världen.

Vår vision är en värld där alla barns rättigheter är tillgodosedda.
Det är en värld där varje barn uppskattas och respekteras, där alla
barn har inflytande och där alla barn har möjligheter och framtidstro.

© 2007 Rädda Barnen

ISBN: 978-917321-295-3

Art nr: 10167

Projektgrupp: Åsa Landberg, Jenny Nordin, Annica Ragert och Arne Kanth
Layout: Ulla Ståhl
Omslagsbild: Cleis Nordfjäll

Rädda Barnen
107 88 Stockholm
Besöksadress: Landsvägen 39, Sundbyberg
Tel: 08-698 90 00
www.rb.se
info@rb.se

Innehåll

Förord	5
Inledning	6
Information och råd	7
Hur många spädbarn misshandlas i Sverige	8
Frågor och svar	10
Gör vi tillräckligt för att förebygga misshandeln av spädbarn	10
Slutsatser	12
Rädda Barnens krav!	14
Läs mer på	15
Litteratur	15
Bilagor	
Landstingsenkät, bilder 1-7	
Nyblivna föräldrar om spädbarn och våld, bilder 1-11	

Förord

Tvärtemot vad många föreställer sig är det de minsta barnen som löper störst risk att bli misshandlade. Särskilt farligt är när babyn kraftigt skakas så att en blödning uppstår i hjärnan och leder till bestående hjärnskador eller till döden. Det kan verka ofattbart att föräldrar som borde skydda och vårda sin baby i stället utsätter dem för livsfara. Desperationen över att inte tycka sig duga som förälder, inte kunna trösta sitt skrikande barn kan för en maktlös, sömnlös förälder leda till våld med förödande konsekvenser.

Så måste det inte vara. Det går att förändra. Våld mot små barn kan förebyggas genom upplysning, föräldrastöd och andra insatser. Det vet vi. Därför finns det, tycker vi, inget som helst försvar att inte omedelbart göra allt för att förhindra att flera små barn utsätts för våld.

Vi redovisar här fakta om misshandel av späda barn och vi avslutar med Rädda Barnens krav på insatser från staten, kommunerna och landstingen.

Lars Carlsson
Chef för Rädda Barnens Sverigeprogram

Inledning

Tom, fem månader är ensam hemma med sin pappa. Han gråter. I desperation över att inte få tyst på Tom lyfter pappan upp honom och skakar hårt. Tom blir tyst. När han varit tyst en lång stund ringer pappan efter en ambulans.

Ur *Akta Barnen*. (2007). Allmänna Barnhuset och Rädda Barnen.

Ett nyfött barn är helt beroende av sin omgivning. Utan en vuxen som matar, tvättar, skyddar och ger kärlek klarar sig inte barnet. Ett litet barn väcker ofta starka känslor. Barnets sårbarhet och totala beroende väcker en beskyddarinstinkt men också frustration om man inte lyckas lugna en skrikande baby. Frustration och trötthet kan leda till desperation. Detta riskerar i värsta fall att leda till våld.

Ilcka mot och misshandel av små och späda barn är starkt tabubelagt. Tabu kan förhindra våld men också ge mindre önskvärda effekter. Känslor av ilcka och impulser att skada späda barn är så förbjudna att det är svårt att berätta eller söka hjälp. Omvärlden vågar eller vill inte se att våld mot späda barn förekommer. Många misstror det faktum att misshandel av små och späda barn är vanligare än misshandel av barn i skolåldern eller tonåren.

Misshandel av små barn kan ske på många olika sätt. Den vuxna kan till exempel slå, kasta, riva, nypa, bita, bränna, spola med kallt vatten eller försöka dränka barnet. En av de mest förödande formerna av barnmisshandel är när det lilla barnet skakas kraftigt. En babys hjärna är väldigt känslig. Skakningen leder till blödningar i hjärnan som kan ge permanenta hjärnskador. Om barnet överlever kanske det aldrig kan se eller lära sig att gå eller prata.

Ett barns skrik är en kraftfull signal som gör att vi genast vill ingripa och få stopp på det. Föräldrar till barn som skriker länge behöver ofta hjälp och stöd. Ett sådant stöd är ett effektivt förebyggande arbete som kan förhindra att småbarn misshandlas. Tydliga råd om hur man kan trösta barn, och information om hur farligt det är att skaka barn, har visat sig vara mycket framgångsrikt för att bekämpa misshandel av små barn. I USA finns exempel på att spädbarnsmisshandeln har halverats sedan man "vaccinerat" alla nyblivna föräldrar med information. Alla vinner på att man stoppar misshandeln innan den ägt rum.

Hur ska man kunna begripa att en vuxen människa kan misshandla ett försvarslöst spädbarn? Det blir inte begripligt om man inte inser att den som slår just under misshandeln har en helt annan verklighetsbild. Vården av ett spädbarn kräver mycket tid, engagemang och tålmod. För en förälder som av någon anledning inte klarar av kraven kan det upplevas som att spädbarnet är krävande, kvävande och omöjligt att tillfredställa. Det känns som att barnet är den som styr och man själv är den som är maktlös och utnyttjas. Den förälder som misshandlar känner sig ofta liten, misslyckad och värdelös. Om de känslorna är omöjliga att stå ut med kan våld vara ett desperat försök att återta kontrollen.

En liten babys hjärna är halvflytande till konsistensen och väldigt känslig. När man skakar en liten baby uppstår en akut hjärnskada i själva skakningsögonblicket. Om en baby skakas kraftigt, sätts den halvflytande hjärnan i rörelse, den slår som en kraftig svallvåg fram och tillbaka mot skallen och blodkärlen brister. Det är den skadan som gör att babyn slutar skrika. Om babyn skakas ännu längre uppstår syrebrist i hjärnan, medvetandet sänks och babyn slutar andas eller får kramper. Permanenta hjärnskador uppstår och i värsta fall dör barnet.
(Ur *Akta Barnen*, Rädda Barnen 2007)

Information och råd

Information och råd om hur man ska hantera ett till synes otröstligt barn erbjuder alternativ till våld. När man känner sig desperat är det ovärderligt att ha fått hjälp med idéer om vad man kan göra. Enkla tips som att lämna rummet och ringa någon när man inte står ut med barnets skrik kan hjälpa. Om man som förälder får veta att många andra föräldrar också kan känna sig misslyckade och värdelösa kan det bli lättare att stå ut. Man är inte värdelös utan en ganska tapper förälder som behöver avlastning i en situation som få klarar av. Det gör det lättare att be om och ta emot hjälp.

Information till nyblivna föräldrar blir lätt information till nyblivna mammor och papporna riskerar att bli utanför. Men papporna är minst lika viktiga när det gäller att förebygga misshandel. Pappor är oftare misstänkta för misshandel av barn än mammor.

Det finns flera olika alternativ när det gäller att informera nyblivna föräldrar. Man kan informera på mödravårdscentralen, på BB eller på barnavårdscentralen. Ett bra alternativ är det första hembesöket från barnavårdscentralen. Då är ofta både mamman och pappan hemma och man kan prata i en lugn miljö. Men i många landsting skär man ned på hembesöken. Under våren 2008 rapporterade Dagens Nyheter att endast 60 procent av förstföderskorna i Stockholms läns landsting fick ett hembesök. På vissa håll får mindre än hälften av de nyblivna föräldrarna ett hembesök.

Information kan förhindra misshandel. Men inte enbart genom att den som riskerar att slå låter bli. Genom att partnern, släktingar, vänner och personer som arbetar med barn har kunskap om våld mot små barn ökar chansen för att någon annan ska förhindra eller upptäcka misshandel.

I Sverige finns goda exempel på hur man kan använda information för att förebygga misshandel mot små barn.

- I broschyren *Mitt barn skriker. Om att trösta spädbarn* (Gothia förlag) ger man råd om hur man tröstar spädbarn. Dessutom tar man upp riskerna med att skaka barn. Broschyren används på barnavårdscentraler i vissa landsting.
- Landstinget i Västmanland har tagit fram broschyren *Små barn är speciella. Om säkerhet för spädbarn* (Samson förlag). Även andra landsting använder broschyren som har översatts till albanska, engelska, arabiska, bosniska och somaliska.

- Regeringen gav i sin barnskrivelse 2008 Karolinska institutet medel för att förebygga våld mot spädbarn (shaken baby syndrome). De gav också Barnrättsakademien vid Örebro universitet i uppdrag att inrätta ett särskilt utbildningsprogram med fokus på våld mot barn.
- 1 januari 2008 trädde den så kallade Lex Bobby i kraft. Socialstyrelsen ska göra dödsfallsutredningar när någon har begått ett brott mot ett barn och barnet har dött som en följd av den brottsliga handlingen. Tanken är att utredningarna ska ge underlag för åtgärder som förebygger att barn far illa – ett slags haverikommission. Rädda Barnen och många andra vill att lagen ska utvidgas till att gälla även utredningar när barn skadats allvarligt till följd av brott. Ett sådant exempel är barn som fått allvarliga hjärnskador genom att skakas. Genom att utreda vad som hänt har vi en chans att utveckla kunskap som kan förhindra liknande händelser i framtiden.

Hur många spädbarn misshandlas i Sverige?

Sverige ses ofta som ett föregångsland när det gäller att arbeta med barns rätt och mot barnmisshandel. Sverige var det första land i världen som införde ett totalförbud mot aga och andra former av våld mot barn. Internationella jämförelser visar att det är få barn i Sverige som bestraffas fysiskt. De allra flesta föräldrar i Sverige är emot att man använder våld och kroppslig bestraffning i barns uppfostran.

”Med tanke på de återkommande internationella ifrågasättandena, känns det mycket tillfredsställande att åter kunna konstatera att fysisk bestraffning av barn fortfarande är på en internationellt låg nivå. Detta betyder naturligtvis inte att vi kan slå oss till ro. All erfarenhet av förebyggande verksamhet talar för att man ständigt måste vara aktiv för att behålla de framsteg man gjort. Uthållighet är ett nyckelord i arbetet. Fortfarande finns det alltför många barn som far illa både i sina hem, i skolan och på fritiden.”

Citat från *Våld mot barn 2006-2007*, sidan 60

Vi kan inte nöja oss med att det är färre barn som misshandlas i Sverige än i andra länder. Även i Sverige måste vi fortsätta att arbeta aktivt med att identifiera riskgrupper, förebygga misshandel och skydda de barn som misshandlas.

Barn under ett år är en riskgrupp för misshandel. De är dessutom extra svåra att skydda. Misshandlade spädbarn har inte fått nog uppmärksamhet eller tillräckligt mycket skydd.

Det finns ingen möjlighet att ta reda på **exakt** hur många spädbarn som blir misshandlade. Vi kan inte fråga barnen. När ett barn börjar prata finns inga minnen kvar av det som hände före ett års ålder. De barn som blivit riktigt illa misshandlade lär sig kanske heller aldrig att prata. Den som misshandlat ett barn har all anledning att hålla tyst om det. Det finns sällan några vittnen eftersom misshandeln sker i hemmet bakom stängda dörrar. Att försöka uppskatta omfattningen av misshandel mot små och späda barn blir därför till ett svårt detektivarbete.

Men det görs goda försök att kartlägga hur många spädbarn som misshandlas. Dessa försök är ledtrådar som delvis är mycket oroväckande:

Ledtråd 1. Enligt professor Olof Flodmark på Astrid Lindgrens barnsjukhus och en av initiativtagarna till Mio-gruppen upptäcks varje år cirka 20 misstänkta fall av spädbarnsmisshandel i Stockholm. Är dessa siffror representativa för Sverige skulle det innebära ungefär 100 barn per år i landet. Olof Flodmark säger:

– Om vi informerade nyblivna föräldrar om riskerna med att skaka ett spädbarn skulle vi troligtvis rädda fler barn från att dö eller skadas.

Ledtråd 2. Sedan 2000 har antalet polisanmälningar om misshandel av barn 0–6 år ökat kraftigt. Från 938 fall år 2000 till 1 526 fall år 2007. År 2007 var det enbart 138 av polisanmälningarna (knapp 9 %) som ledde till åtal. Trots att vi vet hur många polisanmälningar som görs om misshandel av barn 0–6 år saknas statistik över hur många av dessa barn som är under ett år.

Denna ledtråd har både positiva och negativa aspekter. Fler polisanmälningar om misshandel mot späda barn är antagligen ett tecken på att kunskapen ökat och att fler vuxna uppmärksammar att barn misshandlas. Det är positivt. Att en så låg andel av polisanmälningarna leder till åtal innebär en risk för att många barn som faktiskt utsätts för misshandel inte kan skyddas.

Ledtråd 3. År 2007 presenterade Stiftelsen Allmänna Barnhuset och Karlstads universitet en nationell kartläggning av våld mot barn. En del av kartläggningen är frågor till föräldrar om de knuffat, huggit tag i, ruskat om eller slagit sitt barn under det sista året. Antagligen svarar inte alla föräldrar helt sanningsenligt, även om de utlovas anonymitet. Det är troligt att fler föräldrar använt våld mot sina barn men inte berättar om det. Men svaren gör det möjligt att jämföra föräldrars våld mot barn i olika åldrar. Svaren går dessutom att jämföra med svaren från en liknande undersökning från år 2000.

Mio-gruppen

Mio-gruppen är knuten till Astrid Lindgrens Barnsjukhus och är en specialist- och nätverksgrupp. Gruppen fungerar som ett stöd och referensgrupp för personal som möter misshandlade barn.

Mio-gruppen bildades för tio år sedan efter en tragisk händelse då en baby blev svårt skadad efter att ha skickats hem utan att vårdpersonalen förstått att flickan misshandlats. Personalen på sjukhuset befarade att bristande rutiner kan ha bidragit till det som hände.

Ett viktigt arbete för gruppen har varit att ta fram vårdprogram som ska användas när man misstänker att ett barn misshandlats. Vårdprogrammet är ett stöd för sjukhuspersonalen. De kan luta sig mot tydliga rutiner och fakta i sina svåra bedömningar.

Mio-gruppen är efterfrågade föreläsare och utbildar både inom och utom sjukhuset. Barnläkare och sjuksköterska från Mio-gruppen medverkar vid alla läkarundersökningar vid barnhuset i Stockholm (Barncentrum). På Barncentrum utreds misstankar om misshandel och sexuella övergrepp mot barn i nära samverkan mellan polis, åklagare, rättsläkare, socialtjänst och hälso- och sjukvård.

Tabell. Procentandelar barn i olika åldrar som utsatts för kroppslig bestraffning av sina föräldrar under det senaste året (siffror från Våld mot barn 2006-2007).

Barnets ålder	Knuffat, huggit tag i, ruskat om 1-10 gånger	Slagit barnet senaste året 1-10 gånger
0-1 år	17	4
2-5 år	33	3
6-12 år	25	2
13-18 år	13	2

En jämförelse mellan de olika åldersgrupperna visar tydligt att det är de yngsta barnen – under ett år – som oftast blir slagna av sina föräldrar. Det är dubbelt så vanligt att föräldrar säger att de slår barn under ett år än att de slår 6-18-åringar. Vid en jämförelse av undersökningarna från 2000 och 2006 har andelen föräldrar som själva anger att de knuffat, huggit tag i eller ruskat sitt barn fördubblats. **För barn under ett år har andelen femdubblats!** Ökningen är störst bland svenskfödda föräldrar.

Frågor & svar

Kan man råka skaka en bebis?

Ingen *råkar* skaka en bebis så att barnet får hjärnskador. Shaken baby syndrome kan inte uppkomma genom att man vaggar barnet ”för hårt” eller genom att barnvagnen körs över kullensten. Skadorna kan enbart uppstå genom att en vuxen skakar barnet våldsamt, eller genom andra typer av grovt våld såsom bilolyckor eller fall från hög höjd.

Kan vem som helst skaka ett barn?

Många föräldrar har någon gång känt desperation när barnet inte slutar att skrika. De allra flesta föräldrar hittar konstruktiva sätt att hantera situationen, men det finns föräldrar som blir så desperata att de skakar sitt barn för att få det tyst. Misshandeln tycks sällan vara överlagd utan beror oftast på just trötthet, frustration och vanmakt hos den som skakar barnet. Det är först när man som förälder känner sig desperat som man vet hur man reagerar.

Är information lösningen?

Det går inte att informera bort allt våld. Om föräldrar är medvetna om vilka skador de kan orsaka genom att skaka sitt barn och var de kan få hjälp finns en chans att de låter bli att skaka. Men det finns också föräldrar som misshandlar sitt barn trots att de fått information.

Gör vi tillräckligt för att förebygga misshandeln av spädbarn?

Från Rädda Barnen ser vi det som oerhört angeläget att om möjligt förebygga misshandeln av små barn. Detta arbete är extra viktigt just för att spädbarn ofta

blir slagna och sällan skyddade. Ett spädbarn är helt beroende av att vuxna utanför familjen ingriper om föräldrarna brister.

Det är bakgrunden till vår undersökning. Vi vill veta om mödravårds- och barnavårdscentraler informerar nyblivna föräldrar om barnmisshandel och om hur farligt det är att skaka barn. Vi vill också veta om nyblivna föräldrar får konkreta råd om hur man tröstar ett skrikande barn.

Vår undersökning består av tre steg:

1. Vi skickade ut en webbaserad enkät till samtliga barnhälsovårdsöverläkare i Sverige. Enkäten besvarades av 32 av 38 tillfrågade läkare i februari 2008. Vi frågade om landstinget informerade nyblivna föräldrar om riskerna med att skaka barn (se bilaga 1). Mio-gruppen vid Astrid Lindgrens Barnsjukhus har varit delaktiga vid framtagandet av frågorna.
2. Synovate har på uppdrag av Rädda Barnen genomfört en undersökning bland nyblivna föräldrar om spädbarn och våld. Sammanlagt har 502 telefonintervjuer genomförts under perioden 18 – 27 april 2008 (se bilaga 2). Målgruppen för undersökningen var personer som fått barn under 2007 eller 2008.

Sammanfattning av undersökningarnas resultat:

- **De allra flesta föräldrar känner inte alls igen sig i att de tappar självbehärsningen då barnet gråter. Men nästan 2 av 10 nyblivna föräldrar instämmer helt eller delvis i att de ibland tappar självbehärsningen då barnet skriker.**

Nästan var femte nybliven förälder instämmer helt eller delvis i att de ibland tappar behärsningen då barnet skriker. Siffran visar att det inte är onormalt eller ovanligt att man inte klarar av spädbarnsskrik. Det är rimligt att anta att just dessa föräldrar är en riskgrupp när det gäller barnmisshandel. Siffran ligger också nära den andel av nyblivna föräldrar som i Allmänna Barnhusets undersökning uppger att de någon gång under året knuffat, huggit tag i eller ruskat sitt barn (17 %).

- **Varannan förälder säger att de inte har fått råd från barnavårdscentralen, mödravårdscentralen eller förlossningsvården för att hantera svåra situationer som kan uppkomma när man har spädbarn. Men av de föräldrar som fått råd tycker hela 85 procent att råden varit användbara.**

Det är väldigt positivt att så stor andel av de föräldrar som fått råd upplever att råden är användbara. Fler föräldrar borde få den hjälpen! Sex av tio föräldrar har fått råd från annat håll. Oftast har råden kommit från släkt (ofta de egna föräldrarna) och vänner. Många har också fått råd från sin partner samt från böcker, tidningar, tv och Internet. 4 av 10 föräldrar skulle i första hand vända sig till släkt och vänner om det uppstod svåra situationer i föräldraskapet.

- **Barnhälsovårdsöverläkare och nyblivna föräldrar ger väldigt olika bilder av hur vanligt det är att informera om riskerna med att skaka barn. Men det är uppenbart att det finns stora brister.**

Drygt 80 procent av barnhälsovårdsöverläkarna uppger att nyblivna föräldrar informeras aktivt om riskerna med att skaka barn på barnvårdscentralen. De allra flesta uppger att information ges både muntligt och skriftligt. Enligt barnhälsovårdsöverläkarna är information på BB och mödravårdscentralen betydligt mer sällsynt än information på barnvårdscentralen.

Föräldrarna själva ger en helt annan bild. Endast en dryg fjärdedel av föräldrarna uppger att de har fått information från BVC/MVC/förlossningsvården. 6 av 10 föräldrar uppger att de inte har fått någon information om våld mot barn från BVC eller MVC. Det är lika stor andel pappor och mammor som fått information.

9 av 10 nyblivna föräldrar känner ändå till något om vad som kan hända då ett spädbarn skakas. Den vanligaste källan till information är media. Så gott som alla som svarat ja säger att det kan leda till olika former av skador. Vanligast är att säga att det kan leda till hjärnskador. Många säger också att det kan leda till döden. Drygt 1 av 10 av dem som svarat ja nämner begreppet *shaken baby syndrome*.

Slutsatser

Rädda Barnen ville ta reda på om Sverige gör tillräckligt för att förebygga misshandeln av spädbarn. Efter vår undersökning svarar vi nej på den frågan! Det finns mycket kvar att göra!

Enligt barnhälsovårdsöverläkarnas ger de allra flesta landsting nyblivna föräldrar information om riskerna med att skaka barn. Men i nästan en femtedel av landstingen ges ingen aktiv information. Det är ett problem. Samtliga landsting borde ha rutiner för att ge information.

De nyblivna föräldrarna själva ger en än mer problematisk bild. De känner sig sällan informerade. Trots goda ambitioner från landstingen är det tydligt att informationen inte går fram. Inför våra undersökningar befarade vi att informationen inte nådde fram till papporna. Men i Synovates undersökning finns inga skillnader mellan mammor och pappor vad gäller information eller kunskaper om skakade barn eller våld mot barn. Det leder oss till antagandet att det är möjligt att nå såväl mammor som pappor med information om viljan och metoderna finns.

De stora skillnaderna mellan landstingens och de nyblivna föräldrarnas bild av information är slående och vi befarar att det finns brister i de allra flesta landsting. Kanske är de barnhälsovårdsöverläkare som beskriver brister i information bara mer realistiska än andra. Om vi verkligen ska kunna beskriva hur informationen ser ut måste vi undersöka hur den nått fram till föräldrarna i varje landsting.

Kontrasten mellan barnhälsovårdsöverläkarnas och föräldrarnas bild ger oss vägledning om vilka krav vi ska ställa på information. Det räcker uppenbarligen inte att kräva att landstingen informerar om riskerna med att skaka barn. Kravet bör istället vara att landstingen säkerställer att information om riskerna med att skaka barn når fram till nyblivna föräldrar.

Trots problemen finns positiva fynd. De allra flesta nyblivna föräldrar känner till att det är farligt att skaka spädbarn – mycket tack vare media. Men vi vet inte hur djup den kunskapen är eller om föräldrarna har tillräcklig information om alternativ till våld i situationer när de känner sig maktlösa.

Även om knappt hälften av nyblivna föräldrar uppger att de fått råd om hur man tröstar barn är de råd som ges mycket uppskattade. Hela 86 procent av de föräldrar som fått råd ser råden som användbara. Det finns många goda exempel på hur man kan informera om och förebygga misshandel mot små barn. Men de goda exemplen behöver spridas!

Barn under ett år är en riskgrupp när det gäller misshandel. Barnmisshandel är ett komplext problem. Det finns inte en lösning utan många olika insatser från många olika håll behövs. Det innebär insatser från såväl landsting och kommun som regeringen.

Från Rädda Barnen vill vi se en satsning på flera skilda nivåer:

- Kunskapsspridning/information.
- Tidigt och lättillgängligt stöd så att misshandel kan förebyggas.
- God kvalitet på utredning, omhändertagande och vård när misshandel misstänks.
- Tillförlitlig statistik om misshandel mot barn under ett år.

Rädda Barnens krav!

- Alla landsting ska säkerställa att nyblivna mammor och pappor är informerade om:
 - Hur man tröstar barn och var man får stöd om man är på väg att tappa självbehärsningen.
 - Misshandel av barn, inklusive riskerna med att skaka spädbarn.
 - Hur de gör om misshandel redan skett.
- Alla landsting ska omfattas av ett regionalt vårdprogram vid misstanke om fysisk misshandel av späda barn.
- Alla kommuner och landsting i samverkan ska inrätta familjecentraler för att kunna uppmärksamma och erbjuda tidigt stöd till de familjer som behöver.
- Staten, kommunerna och landstingen i samverkan ska inrätta regionala barnahus för att på ett samlat och kompetent sätt kunna bemöta barn som misstänks ha blivit utsatta för våld eller sexuella övergrepp.
- Regeringen ska ge Brottsförebyggande rådet (Brå) i uppdrag att i sin statistik särredovisa polisanmälningar av misshandel av barn under ett år.
- Regeringen ska ta initiativ till att utvidga den så kallade Lex Bobby-lagen till att även gälla skadestredningar när barn allvarligt skadas till följd av brott.

Läs mer på:

www.rb.se

Litteratur:

Vårdprogram vid barnmisshandel (2004). Karolinska Universitetssjukhuset.

Akta Barnen. (2007). Allmänna barnhuset och Rädda Barnen

Därför Barnabus. (2005). Rädda Barnen

Vad menar Rädda Barnen med Barnabus? (2007) Rädda Barnen

Mitt barn skriker. Om att trösta spädbarn. (2006). Gothia förlag

Små barn är speciella. Om säkerhet för spädbarn (Samson förlag)

Janson, Staffan (2001). *Barn och misshandel – En rapport om kroppslig bestraffning och annan misshandel i Sverige vid slutet av 1900-talet.* SOU 2001:18.

Janson, Staffan, Långberg, Bodil och Svensson, Birgitta (2007). *Våld mot barn 2006–2007. En nationell kartläggning.* Allmänna Barnhuset och Karlstads universitet.

Barnets bästa kräver resurser (2006). Rädda Barnen.

Barnmisshandel – Att förebygga och åtgärda. SOU 2001:72.

Barnmisshandel. Brå-rapport 2000:15.

Informerar landstingen nyblivna föräldrar om barnmisshandel?

februari-mars 2008

Undersökningen

- Rädda Barnen skickade ut en webbaserad enkät till samtliga barnhälsovårdsöverläkare* i Sverige.
- Enkäten besvarades av 32 av 38 tillfrågade läkare i februari 2008.
- Undersökningens syfte var att ta reda på huruvida landstingen informerar nyblivna föräldrar om riskerna med att skaka barn.

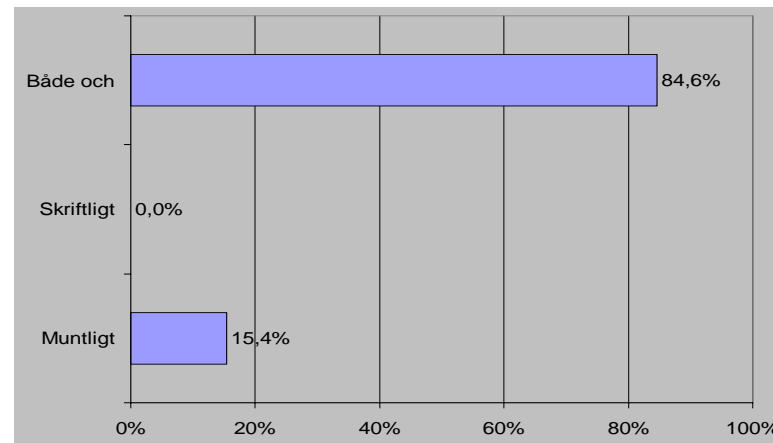
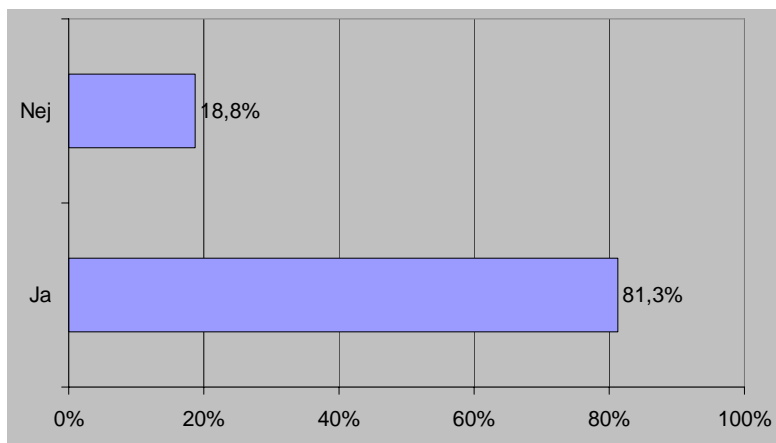
** En del landsting representeras av flera barnhälsovårdsöverläkare eftersom det där förekommer delegerat ansvar för ett avgränsat sjukvårds- eller verksamhetsområde.*

Resultat

- Det finns skillnader både mellan olika barnavårdsenheter och mellan landsting gällande informationsbenägenhet till nyblivna föräldrar
- Många landsting informerar både muntligt och skriftligt. Men ett av fem landsting informerar inte alls.

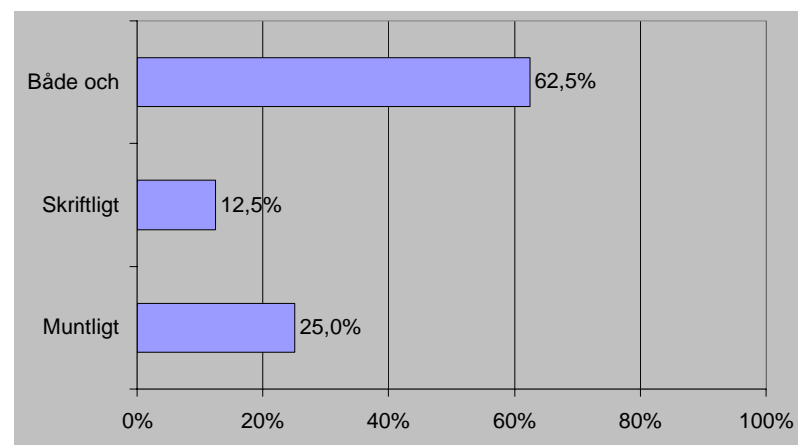
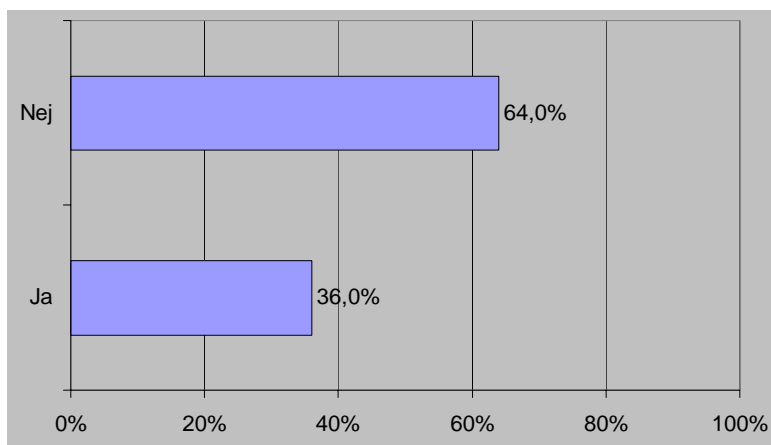
BVC

81 procent av samtliga tillfrågade barnhälsoöverläkare uppger att personalen på barnavårdscentralen aktivt informerar nyblivna föräldrar om risken med att skaka ett barn. Det vanligaste sättet är att informera både muntligt och skriftligt. Av dem som säger sig informera gör 85 procent det både muntligt och skriftligt.

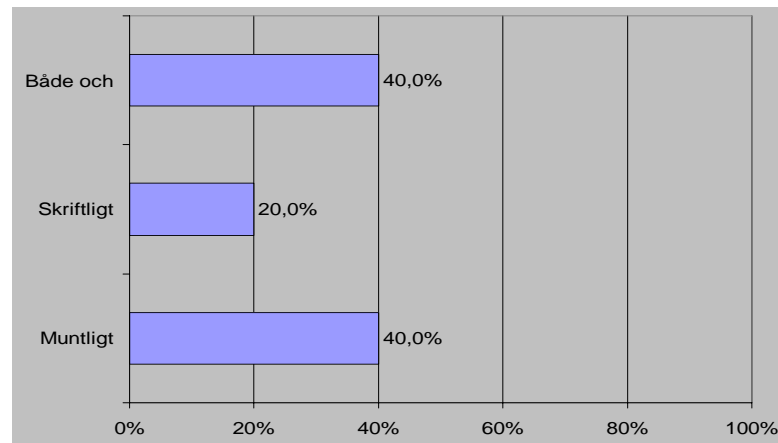
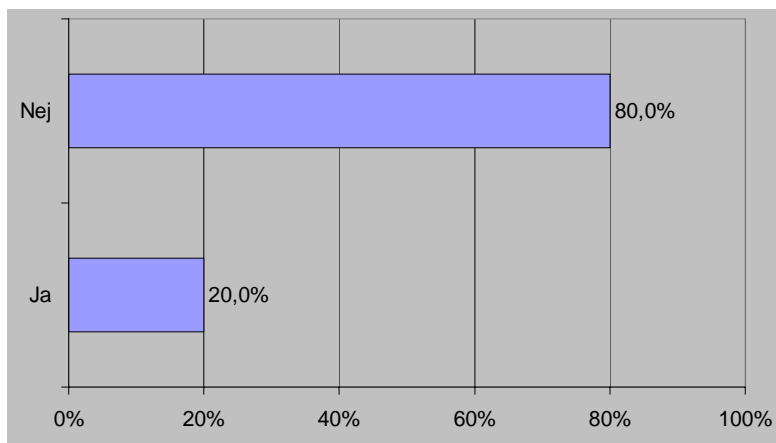
MVC

36 procent av samtliga tillfrågade barnhälsoöverläkare uppger att personalen på mödravårdscentralen aktivt informerar nyblivna föräldrar om risken med att skaka ett barn). Men 64 procent informerar inte. Av dem som informerar är det 62 procent som gör det både muntligt och skriftligt.

BB

20 procent av barnhälsoöverläkarna uppger att personalen på BB aktivt informerar nyblivna föräldrar om risken med att skaka ett barn. Sättet att informera på varierar.

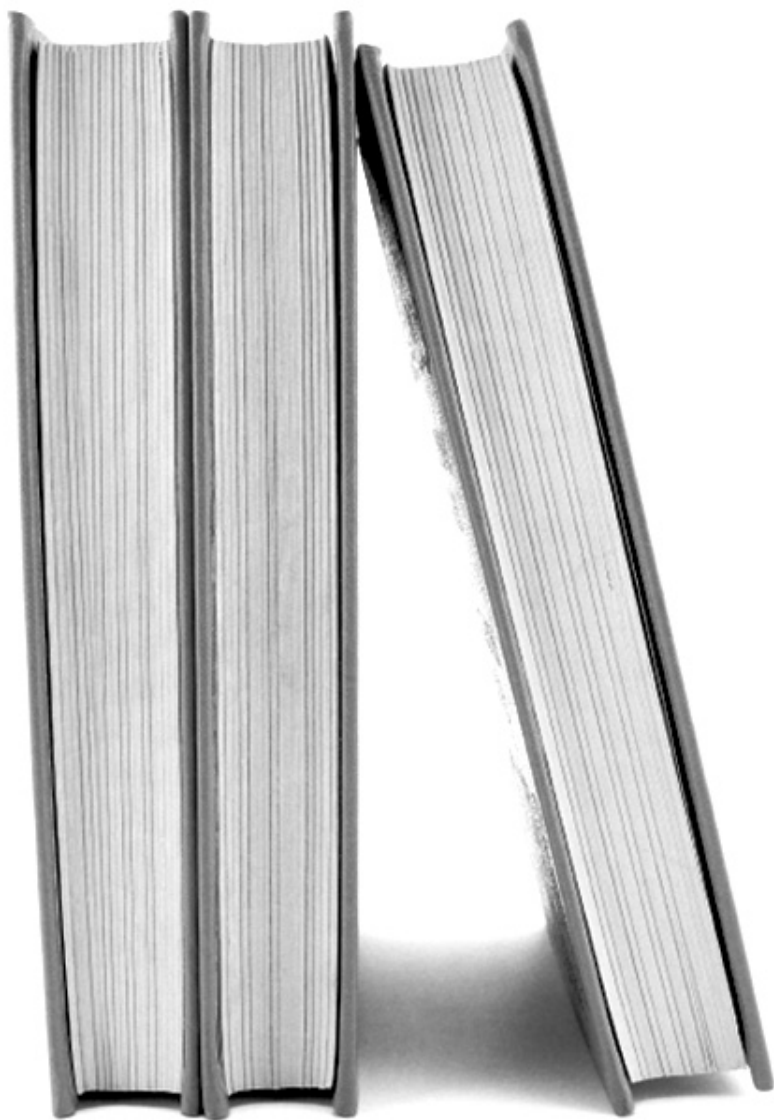

Vilka landsting informerar?

Fråga: Nyblivna föräldrar informeras aktivt av personalen om risken med att skaka barnet

Ja	Örebro och Västmanland
Delvis	Blekinge, Dalarna, Gävleborg, Halland, Kalmar, Sörmland, Västernorrland, Stockholm och Västerbotten, Gotlands kommun samt Region Skåne och Västra Götalandsregionen
Nej	Jämtland, Uppsala, Värmland, Kronoberg och Norrbotten.
Ej svar	Jönköping och Östergötland

Informationen gäller MVC, BB och BVC. De som redovisas som Delvis informerar vid ett eller två av dessa tillfällen, dock inte vid samtliga tre tillfällen.

Nyblivna föräldrar om spädbarn och våld

- Synovate: Marika Lindgren Åsbrink
- S-115131
- 2008-04-29

Om undersökningen

- Synovate har på uppdrag av Rädda barnen genomfört en undersökning bland nyblivna föräldrar om spädbarn och våld.
- Målgruppen för undersökningen är personer som fått barn under 2007 eller 2008.
- Sammanlagt har 502 telefonintervjuer genomförts under perioden 18 – 27 april 2008.
- Undersökningens resultat redovisas i denna rapport. Detaljerade resultat redovisas i en separat tabellbilaga.

Sammanfattning

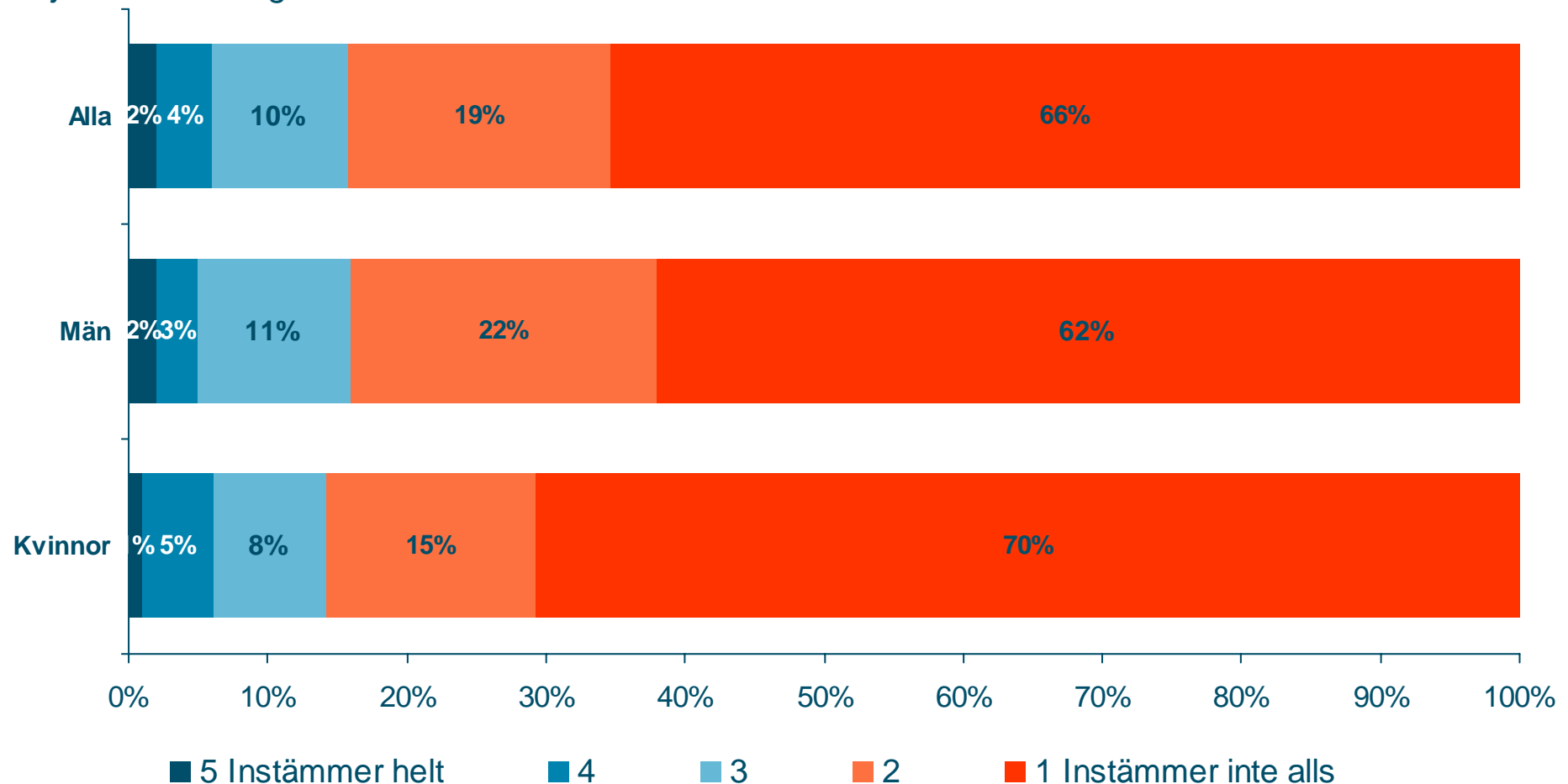
- Knappt 2 av 10 nyblivna föräldrar instämmer delvis i att de ibland tappar självbehärsningen då barnet skriker
- Varannan har inte fått råd från barnavårdscentralen, mödravårdscentralen eller förlossningsvården om hur de ska göra för att hantera svåra situationer som kan uppkomma när man har spädbarn
- 4 av 10 skulle i första hand vända sig till släkt och vänner om det uppstod svåra situationer i föräldraskapet
- 9 av 10 känner till vad som kan hända om ett spädbarn blir skakat
 - vanligast är att ha fått information om detta från media
- 6 av 10 har inte fått någon information om våld mot barn från barnavårdscentral eller mödravårdscentral

Bas: Alla

Knappt 2 av 10 föräldrar instämmer delvis i att det händer att de tappar självbehärskningen då barnet gråter

Instämmer du i följande påstående?

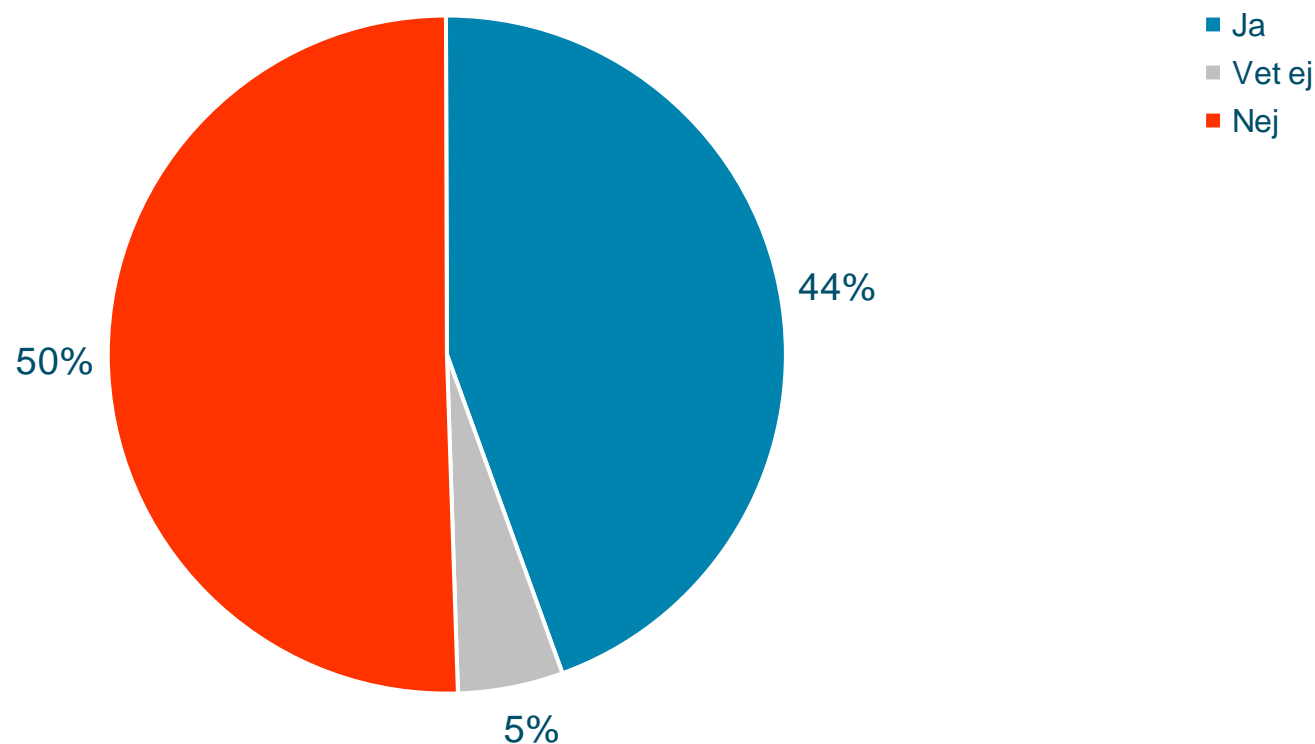
Jag blir ibland så frustrerad över att mitt barn skriker och gråter att jag känner att jag tappar självbehärskningen

Bas: Alla

Varannan har inte fått råd från BVC eller MVC om hur de ska hantera barn som skriker länge

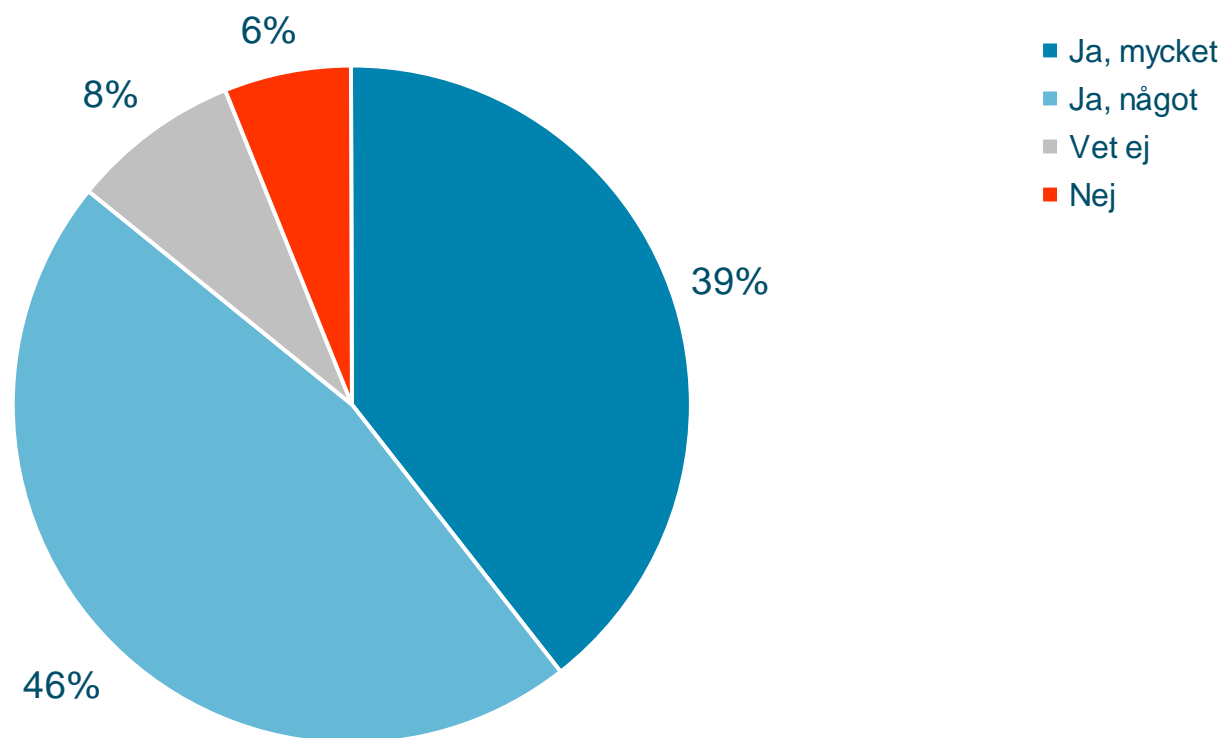
När man har spädbarn kan ibland svåra situationer uppstå, som t ex att barnet skriker så mycket och länge att du som förälder känner dig otillräcklig. Har du fått konkreta råd från antingen MVC, förlossningsvården eller BVC om hur du ska hantera situationer som dessa?

Bas: Har fått råd

Majoritet tycker att råden varit användbara

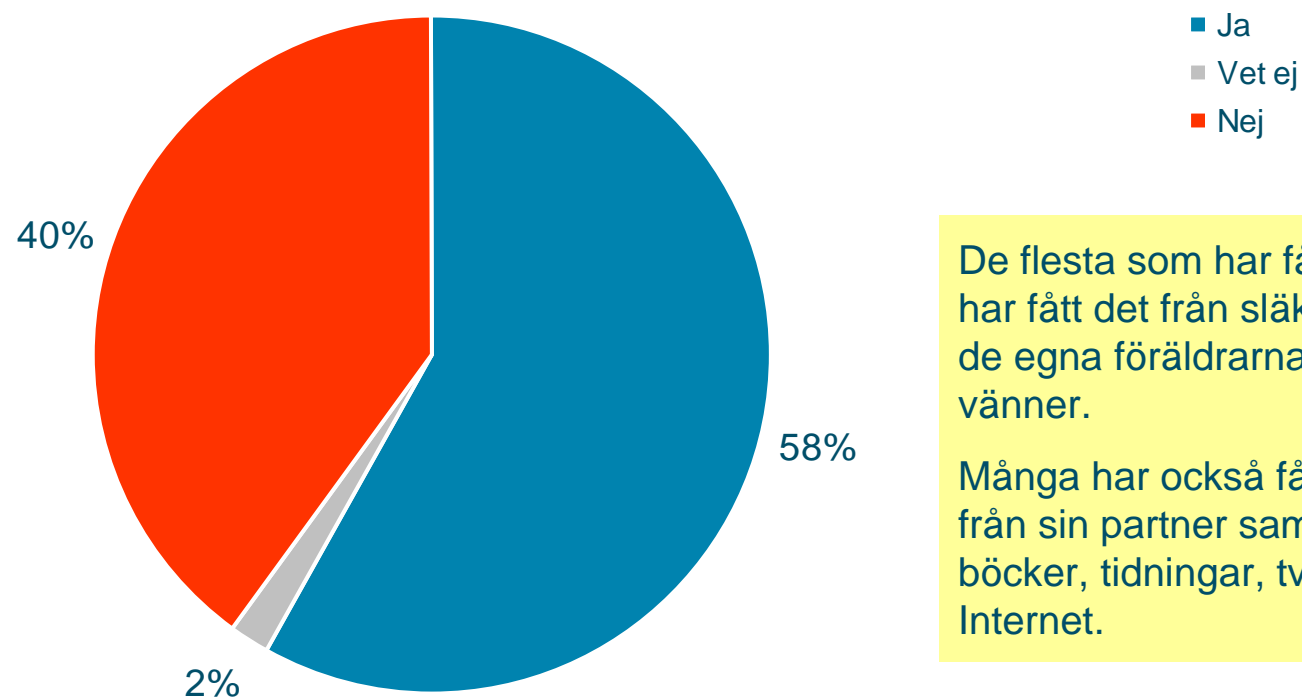
Har råden du fått varit användbara?

Bas: Alla

6 av 10 har fått råd från annat håll

Har du fått konkreta råd från annat håll än MVC, förlossningsvård eller BVC kring hur du kan hantera svåra situationer som när ditt barn skriker så mycket och länge att du som förälder känner dig otillräcklig?

De flesta som har fått råd har fått det från släkt (ofta de egna föräldrarna) och vänner.

Många har också fått råd från sin partner samt från böcker, tidningar, tv och Internet.

Bas: Alla

4 av 10 skulle vända sig till släkt och vänner vid svåra situationer i föräldraskapet

Om du skulle känna dig otillräcklig som förälder, t ex för att du inte orkar ta hand om ditt spädbarn p g a att barnet skriker mycket och länge, vart skulle du i första hand vända dig för att få stöd och råd?

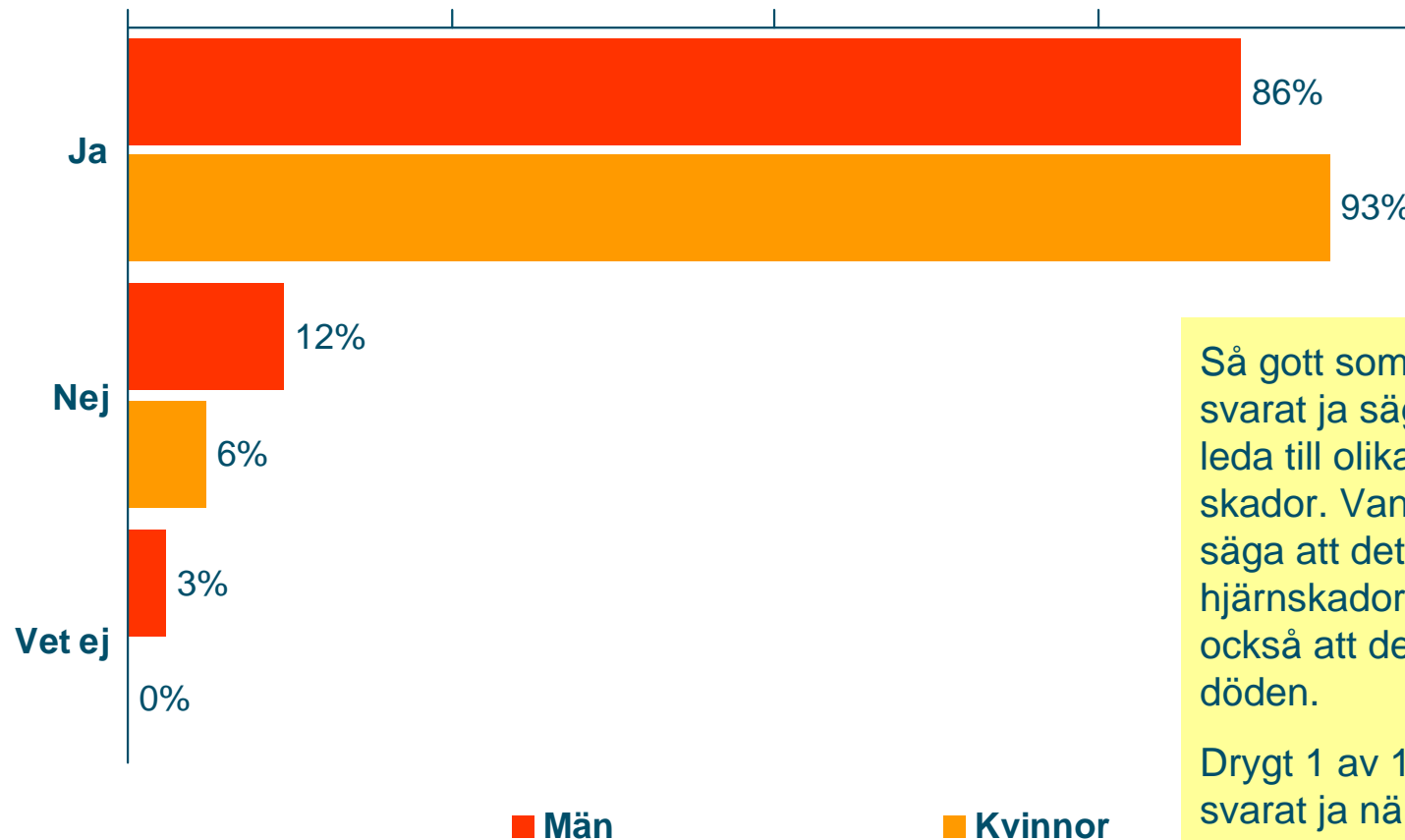

Bas: Alla

9 av 10 känner till något om vad som kan hända då ett spädbarn skakas

Känner du till något om vad som kan hända med ett spädbarn om man ruskar eller skakar om det?

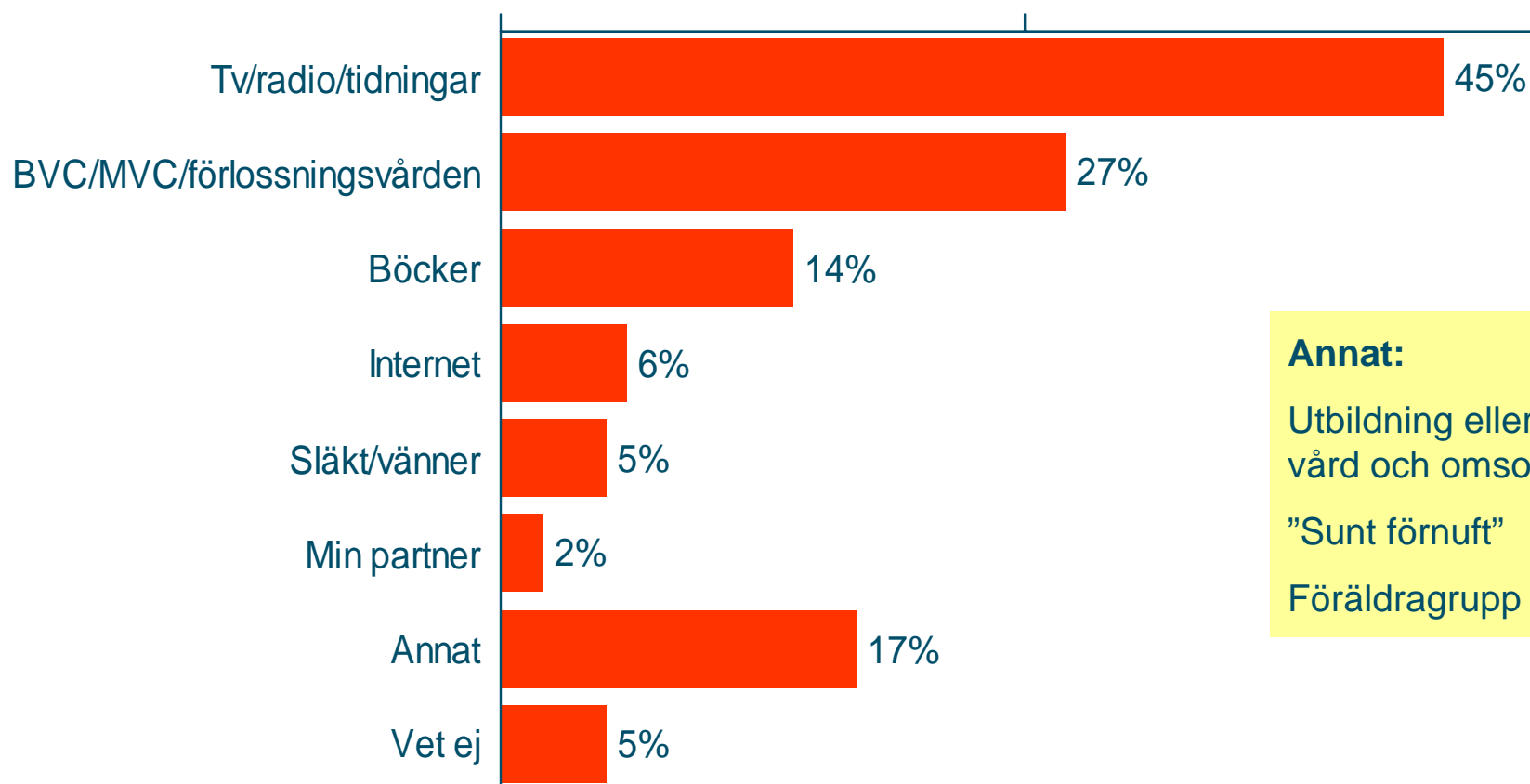
Så gott som alla som svarat ja säger att det kan leda till olika former av skador. Vanligast är att säga att det kan leda till hjärnskador. Många säger också att det kan leda till döden.

Drygt 1 av 10 av dem som svarat ja nämner begreppet "Shaken baby syndrome"

Bas: Har fått information

Varannan har fått information från tv, radio och tidningar

Hur har du fått information om vad som kan hända om ett spädbarn blir skakat?

Annat:

Utbildning eller jobb inom
vård och omsorg

"Sunt förnuft"

Föräldragrupp

Bas: Alla

6 av 10 har inte fått information om våld mot barn från BVC eller MVC

Har personalen på barnavårdscentralen och/eller mödravårdscentralen gett dig någon information om eller talat med dig om våld mot barn?

